

Hordhac

Soomaaliya, waxa ay dhowrista xogta kamid tahay xuquuqaadka asaasiga ah ee ay leeyihiin muwaadiniinta sida xorriyadda, iyo guud ahaan xuquuqda shakhsiyaadka. Sharciga Dhowrista Xogta Dadweynaha ee 2023, waa sharciga ugu ballaaran ee ilaalinaayo xogta shakhsiyaadka.

Kahor dhisidda hay'ad qaran, ma uusan jirin guddi gaar ah oo kormeera, waxaana intaa kadib ay dowladda Soomaaliya bishii febraayo 2023 dhistay Hay'adda Dhowrista Xogta Dadweynaha, taas oo kaalin ka qaadanaysa sidoo kalena kormeer ku sameynaysa dhaqangalka sharciga, iyo sidii lagu dhowri lahaa xuquuqda shakhsiga.

1.1. Falalka muhiimka ah, xeerarka, awaamiirta.

Shuruucda iyo xeerarka soo socda ee waxay ka kooban yihiin qodobada ilaalinta xogta:

- Dastuurka Federaalka Soomaaliya;
- Xeerka Dhowrista Xogta Dadweynaha
- Xeerarka Dhowrista Xogta Guud, EU.

2. Baaxada...

Sharcigaan dhowrista xogta waxa uu quseeya muwaadiniinta Soomaaliyeed ee dagan jamhuuriyadda Soomaliya ama ka badan. Xeerka ilaalinta xogta waxa uu quseeya xog ilaaliye kasta oo ka shaqeeya xogta shaqsigu qofkasta oo ku nool Somalia gudeheeda.

2.1. Baaxadda Shakhsiga

Sharciga ugu muhiimsan ee ilaalinta xogta Somalia waxay quseysaa habeynta xog shaqsiyeedka hadii si toos ah ama dadban loo isticmaalayo ayadoo la tixraacayo (Qodobka 14 ee DPA).

2.3 Baaxada Agabka

Xeerka ilaalinta xogta waxa uu quseeya xog ilaaliye kasta oo ka shaqeeya xogta shaqsigu qofkasta oo ku nool Somalia gudeheeda.

DPA ma quseyso hanaanka xogta qoysaska ama ujeedo qoys.

- balse waxay awood u leedahay inay ka hortagto, baarto, ogaato, dacweyso ama xukunto fal dambiyeed kasta iyo fulinta cinqaabta
- waxay awood u leedahay sidoo kale ilaalinta xogta abniga qaranka.
- waxay awood u leedahay ka hortaga ama xakameynta xaaladaha caafimadka dadweynaha.....
- ama daabacadaha danta guud, difaaca dacwadaha sharciga ah ha ahaato maxkamad ama maamulka dacwada ka baxsan maxkamadaha

3. Hay'adda Dhowrista Xogta Soomaaliya

3.1 Hay'adda Dhowrista Xogta

Hay'adda Dhowrista Xogta Soomaaliya, waa hay'ad madaxbannaan una taagan ilaalinta xogta shakhsiga ah (Personal Privacy) iyo korjoogteynta in cid kasta u hoggaansantahay sharciga Dhowrista Xogta Dadweynaha (Sharci Lr.005 ee soo baxay 18 maarso 2023).

3.2 Awoodaha, waajibaadka iyo kaalinta hay'adda

Hay'adda dhowrista waxa waajibaadkeeda kamid ah diiwaangelinta xog koontaroolaha, adeegsadaha iyo sarkaalka xogdhowaraha ah, sidoo kale Kaalinta hay'adda waa dhaqangelinta sharciga dhowrista xogta iyo bixinta adeegyada wax ka taraya ilaalinta xogta gaarka ah sida; wacyigelinta, talo ka bixin, diiwaangelinta, tababbarka, sameynta iyo soosaarista xeernidaamin **u gaar ah habka haynta xogta iyo adeegsigeeda. Si lamid ah doorka hay'adda waxaa kamid ah** baaritaanada xogta la jabsaday iyo soo rogista ganaaxyada.

4. Qeexitaano

Xogta shakhsiga: Waxaa loola jeedaa xog kasta oo la xiriirta qof laguna aqoonsan karo qofkaasi, si toos ah ama si dadban sida magac, tirsi aqoonsi, xog deegaankiisa, aqoonsiga internetka, ama hal ama dhawr arrimood oo u gaar ah qofkaasi oo ku saabsan aqoontiisa jireed, maskaxeed, hiddeside(DNA), dhaqameed, bulsheed ama dhaqaale.

Xogta xasaasiga(Sensitive data): Xogta xasaasiga waxaa loola jeedaa macluumaad shakhsi oo sir ah, una baahan dhowris dheeraad ah si waafaqsan sharciga. Waxaana xog xasaasi noqonaaya xog kasta oo kale oo ay hay'adda ku caddayso xeer nidaamiye in ay tahay xog shaqsiyeed xasaasi ah. Xogta shakhsiyeed ee xasaasiga ah, waxaa loola jeedaa xogta shaqsi ee la xiriirta:

- A. Xogta dhalyada qofka
- B. Isirka iyo qowmiyadda qofka
- C. Xaaladda caafimaad
- D. Diinta shaqsiga uu aaminsan yahay
- E. Xaaladda guur ama guur la'aanta ama nololsha jinsiyeed
- F. Aragtida ama xubannimada siyaasadeed
- G. Xog kasta oo kale oo ay hay'adda ku caddayso xeer nidaamiye in ay tahay xog shaqsiyeed xasaasi ah.

Xog Kontaroolaha(Data controller): waa qof, hay'ad dowladeed ama shirkad heysa ama aruurisay xog dadweyne, awoodna u leh in ay xogtaasi sida ay doonto u isticmaali karto. Kontaroolaha waxa uu jaangooya habka iyo sida laga yeelayo xogta, si lamid ah waxa uu masuul kayahay sababta xogtani loo isticmaalayo. Koontaroolaha waxa ku waajib ah in uu raaco waxa uu farayo sharciga Dhowrista Xogta Dadweynaha, taas oo ay ku jirto in uu raaco hab lagu kalsoonaan karo, waqtiga dhowraya si lamid ahna ammaan ah.

Xog Adeegsade (Data Processor): waa qof, hay'ad dowladeed ama shirkad gaar ah oo adeegsaneyso xog lasoo aruuriyay. Waxaa si lamid ah xog adeegsade noqon karo isla xog koontalooaha ama gacan sadexaad oo uu asiga u dhiibay si ay u adeegsato.

Qofka Xogta leh(Data subject): Waxaa loola jeedaa qofka ay xogta shakhsiyeed la xiriirta ama laga hayo.

Xogta Dhalyada(Biometric data): Waxaa loola jeedaa tilmaamaha la xiriira waxyaabaha u goonida ah qofka ee lagu ogaado farsameyn gaar ah oo lagu sameeyay jirkiisa ama hab-dhaqankiisa si loo aqoonsado, xaqiijiyana aqoonsigiisaa gaarka ah, sida cabbirada jirka, muuqaalka wajiga, nooca dhiiga, faraha, indha, codka, iyo falanqeynta baarista hidde-sidaha(DNA).

Pseudonymization: waa hab xogta la iskula wadaago taas oo aanan la aqoonsan karin xogta haddii aanan loo helin xog kale oo lagu kaabo si loo aqoonsado, tusaale in feelka xogta iyo baasuwerkeeda lakala reebo, si aan loo dhicin oo aan ka aqoonsan, ama la adeegsado magac been abuur ah.

Ogolaanshiyo: Waxaa loola jeedaa wax walba oo muujinaya raali ahaanshaha qofka oo isaga oo xor ah si aan mugdi ku jirin uu ku aqbalay arin cayiman si qoraal, hadal, ama ficil ah.

Go'aan qaadasho toos ah: waxaa loola jeedaa go'aan ku salaysan adeegsi toos ah ee system ka, iyada oo aan wax lug ah ku lahayn dadka.

5. Seeska sharci

5.1 Ogolaansho

Xeerka dhowrista xogta waxa uu in hab socodka howlaha ku saleysan yihiin sharci halkaas oo qofka xogta leh uu bixiyay ogolaanshaha adeegsiga xogta shaqsi ahaaned hal ama laba siifood oo qaas ah.

Qofka shaqsiga wuxuu xaq u leeyahay inuu kala noqdo ogolaanshaha iyo in xog ilaaliyaha waxaa ku waajib ah inuu u fududeyo in qofka shaqsiga ah uu kala laaban karo si lamid ah siduu u bixiyay ogolaanshaha.

5.2. Heshiis lala galo qofka xogta leh

Xeerka DPA wuxuu dhigayaa in adeegsiga xogta shaqsiga ay tahay mid sharci ah halka xog adeegsada laga maarmar u tahay fullinta contract yada la xariira nooca xogta

Ama in la qaado talaaboyin codsiga qofka xogta leh kahor inta aan heshiis la gelin.

5.3 Waajibaadka sharciga iyo danaha qofka xogta leh

Adeegsiga xogta shaqsiga waa lagama maarmaan, halka habeynta xogta laga maarmar u tahay u hogaansananta waajibaadka sharciga ee koontaroolaha xogta ama xog adeegsada ay ku xiran yihiin. Iyo sidoo kale habeynta xogta shaqsi ahaaned waa lagama maarmar si loo ilaaliyo danaha muhiimka ah ee qofka xogta leh ama qof kale.

5.4. Danta Guud

Adeegsiga xogta waa sharci marka adeegsigeeda laga maarmaan u tahay danaha guud ee Qaranka ama ku dhaqanka awooda rasmiga ah ee danaha qaranka.

6. Mabaadi'da Dhowrista Xogta

1. **Si sharci, Hufan, cadaalad ah:** Waa in xogta loo dhowra si sharci ah loona adeegsado si hufan oo cadaalad ah.
2. **Xadiditaan:** Xogta shakhsiga ah waa in loo aruuriyo loona isticmaalo ujeeddo gaar ah oo cayiman, sidoo kalena sharci ah.
3. **Yaraynta xogta:** Xogta shakhsiga waa inay ku xadidan tahay ujeedka lagama maarmaanka ah si cayiman, sharcina ah.
4. **Sugnaanta xogta:** Xogta waa inay ku sugantahay u jeedadii loo aruuriyay ayna tahay mid ku xiran waqti gaar ah oo cayiman.
5. **Yareynta keydinta xogta:** Xogta shakhsiga waa in keydinteeda lagu koobo ujeedadii loo aruuriyay, sidoo kalena ay ahaato mid waqti ku xiran oo ay noqon xog waligeed keydsan.
6. **Is-la-xisaabtan iyo Daahfurnaan:** Mabaadiida lagaga baahan yahay xarumaha gaarka iyo kuwa guud waa inay qaataan masuuliyaddooda ku aadan xogta shakhsiga, oo ayna hubiyaan in shakhsiyaadku ay helaan xuquuqdooda, halka daahfurnaantu ay xarumaha ku waajibinayso inay qeexaan hannaanka adeegsiga xogta.
7. **Si-daacadnimo leh laguna kalsoonaan karo:** Xogta shakhsiga waa in kaliya loo adeegsado hab sugi karo amniga xogta shakhsiga, taas oo laga ilaalinayo in xogta la jabsado ama si khalad ah ku baxdo.

7. Waajibaadka Kontoroolaha iyo Xog adeegsadaha

Waajibaadka maamulaha xogta ama processor-ka xogta ee hoos yimaada DPA waxaa ka mid ah:

- hubinta in halka processor-ka xogta uu ku hawlan yahay, processor-ku uu u hoggaansamo DPA marka la farsameynayo xogta shakhsi ahaaneed.
- Koontaroolaha xogta oo caawinaya processor-ka xogta iyadoo la adeegsanayo tillaabooyinka farsamo iyo hab urureed ee habboon si loo hubiyo in la ixtiraamo xuquuqda mawduuca xogta (Qodobka 32 ee DPA).
- Hirgelinta tillaabooyin farsamo oo ku habboon si loo xaqiijiyo amniga, daacadnimada, iyo sirta xogta shakhsi ahaaneed.
- Siiyaan maamulaha xogta ama processor-ka xogta macluumaadka looga baahan yahay si loo xaqiijiyo u hoggaansanaanta (Qodobka 2 ee DPA); iyo
- Ogeysii processor-ka xogta ee jira halka processor-ka cusubi ku hawlan yahay.

. Marka loo eego DPA, kontaroolaha xogta waa inuu:

- Magacaabista sarkaalka ilaalinta xogta ('DPO') ujeedada hubinta u hoggaansanaanta Shuruucda Ilaalinta Xogta, agabka xogta gaarka ah ee khuseeya, iyo awaamiirta ilaalinta xogta maamulaha xogta - kontaroolaha xogta waxaa laga yaabaa inuu ka saaro ilaalinta xogta shirkad si la hubo leh ama qof (Qodobka 34);
- In la hubiyo dhisidda awoodda joogtada ah ee DPO-yadeeda iyo guud ahaan shaqaalaheeda ku lug leh nooc kasta oo xog habayn ah.
- Hubi in oggolaanshaha qofka xogta leh la helay iyada oo aan la khiyaanayn, lagu khasbin, ama saamayn aan loo baahnayn.

U dir nuqul jilicsan oo kooban ee hanti-dhawrka oo ay ku jiraan macluumaadka ku saabsan xogta la habeeyey oo loo diro halka ay xogta shakhsiga ah ka baaraandegto.

7.1. Adeegsiga xogta

Xog koontaroolaha wuxuu si gudbiya xogta shaqsiyeed in ka badan 1000 oo xog mudo lix bilood ah, koobi aruursan oo kooban loona gudbinaayo DPA, iyadoo ay ku idil yihiin dhamaan shuruudaha u degsan DPA oo ay kamid yihiin:

- Macluumaadka shaqsiyaadka oo uu aruuriyay shaqaalaha iyo xubnaha dad weynaha.
- Siyaabo kasta oo macluumaadka xogta shaqsiyaadka loo aruuriyay.
- Wax ogeysiis ah oo la siiyay shaqsiyaadka oo la xariirta xogta la aruurinayo iyo isticmaalka la isticmaali doono xogta qofkaas.
- Ogolaansho in loo ogolaaday iney dib u eegi karaan, sixi karaan, wax ku darsan karaan sidoo kalana tir tiri karaan macluumaadka la xiririka shaqsiyaadka.
- In ogolaansho laga helay iyo in kale kahor inta aan xogtiisa lasoo aruurin, ama la isticmaalin iyo habab kale oo lagu kasbaday oggolaanshaha.
-
- * Jidadkaiyo hab-dhaqanka ururka ee ilaalinta macluumaadka shakhsi ahaaneed ee la aqoonsan karo
- Nidamyada iyo jidadka loo maray si haboon loogu isticmaalo macluumaadka shaqsiyaadka lagu aqoonsan karo.
- Qaababka iyo habka loo maro ilaalinta sirta xogta

- Hababka loo maro la socodka xogagta iyo warbixinada, ku xadgudubka xogta sirta iyo nidaamka ilaalinta sirta.
- Nadaamka iyo hab qiimeyada saameynta tiknoolajiyada. (xeer DPA 24)

Marka loo fiiriyo qodobbada 17 iyo 18 ee DPA, waxyaabaha ka reeban shuruudaha sare waa:

- Marka uu qofka xogta leh bixiyo ogolaanshaha ka dib markii lagu wargeliyay khatarta;
- Meesha wareejintu ay lagama maarmaan u tahay fulinta heshiiska u dhexeeya qofka xogta leh iyo kantaroolaha ama hirgelinta tillaabooyinka heshiiska hore ee la qaaday codsiga qofka xogta leh;
- Marka wareejintu ay lagama maarmaan u tahay gunaanadka ama waxqabadka qandaraaska lagu soo gabagabeeyay danta qofka xogta leh ee u dhexeeya kontoroolaha iyo qof kale oo caadi ah ama sharci ah;
- Marka wareejintu lagama maarmaan u tahay sababo muhim ah oo danta guud ah;
- Meesha wareejintu ay lagama maarmaan u tahay aasaaska, ama difaaca cabashooyin sharciga ah; iyo

marka wareejintu ay lagama maarmaan tahay si loo ilaaliyo danaha muhiimka ah ee qofka xogta leh ama dadka kale, halka qofka xogta leh uu sharci ahaan aanu awood u lahayn bixinta ogolaanshaha.

7.3. Diiwaanka adeegsiga xogta

Waxaa jira waajibaad ah in la ilaaliyo diiwaannada adeegsiga xogta. Qodobka 19 ee DPA wuxuu u baahan yahay kontaroolayaasha xogta inay sameeyaan xisaabin dhameystiran oo ku saabsan dhaqamadooda gaarka ah iyo ilaalinta xogta iyadoo ugu yaraan guddi kasta uu leeyahay:

- macluumaadka shakhsi ahaaneed ee ururku ku ururiyo shaqaalaha ururka iyo xubnaha dadweynaha;
- Ujeedo kasta oo macluumaadka shakhsiga lagu aqoonsan karo loo ururiyay; ogaysiis kasta oo la siiyo shakhsiyaadka ku saabsan ururinta iyo adeegsiga macluumaadka shakhsiyeed ee la xiriira qofkaas;
- Marin kasta oo la siiyo shakhsiyaadka si ay u eegaan, wax uga beddelaan, u saxaan, ama u tirtiraan macluumaadka shakhsiyeed ee la xiriira shakhsigaas;

Haddii ogolaansho laga helo shakhsi iyo in kale ka hor inta aan la ururin macluumaadka shakhsi ahaaneed ee lagu aqoonsan karo, la isticmaalin, la wareejin, ama la shaacin iyo hab kasta oo loo isticmaalo ogolaanshaha;

- siyaasadaha iyo hab-dhaqanka ururka ee amniga macluumaadka shaqsigu lagu aqoonsan karo;

- siyaasadaha iyo hab-dhaqanka ururka ee loogu talagalay isticmaalka habboon ee macluumaadka shakhsiga lagu aqoonsan karo;

Siyaasadaha ururka iyo hababka ilaalinta sirta iyo xogta;

- siyaasadaha iyo hababka ururka ee la socodka iyo ka warbixinta xadgudubyada sirta iyo siyaasadaha ilaalinta xogta; iyo
- siyaasadaha iyo habraacyada ururka ee qiimaynta saamaynta tignoolajiyada ee siyaasadaha gaarka ah iyo amniga la sheegay.

7.4 Qiimaynta saamaynta dhowrista xogta

Koontaroolaha xogta ayaa looga baahan yahay inuu sameeyo qiimaynta saamaynta sirta ah halkaasoo habaynta xogta shakhsi ahaaneed ay u badan tahay inay ka dhalan karto khataro sare xuquuqda mawduuca xogta (Qodobka 29 ee DPA). Koontaroolaha xogtu waa inuu la tashadaa DPO kahor habaynta halka qiimaynta saamaynta ay muujinayso in habayntu ay keenayso khatar sare oo xagga xuquuqda iyo xoriyada qofka xogta leh (Qodobka 18 DPA).

7.5 Magacaabista sarkaalka dhowrista xogta

Marka la fiiriyo DPA, koontaroolaha xogta muhiimka ah ayaa looga baahan yahay inuu yeesho Sarkaalka Dhowrista Xogta (DPO). DPO wuxuu noqon karaa shaqaale, ama qof ku hawlan inuu bixiyo adeeggan (qodobka 34 ee DPA). DPO waxa uu la talinayaa xog kontaroolayaasha iyo xog adeegsadayasha gaar ahaan dhanka habaynta xogta shakhsiga, waxayna la socon doonaan u hoggaansanaanta hay'adda DPA.

Dhanka kale, iyadoo la raacayo DPA, xog kontaroolaha iyo xog adeegsadaha labadaba waxaa looga baahan yahay inay magacaabaan Sarkaalka Dhowrista Xogta(DPO). Xog Koontaroolaha iyo Xog adeegsadaha waa inuu xaqiijiyaa dhisidda awoodda dhameystiran ee Sarkaalka Dhowrista Xoga.

Qaab-dhismeedka guud hirgelinta wuxuu qeexayaa in kontaroolaha xogta looga baahan yahay inuu magacaabo DPO muddo lix bil gudahooda laga bilaabo bilaabista ganacsiga ama lix bilood gudahood marka la soo saaro Qaab-dhismeedka Hirgelinta. DPO waa in la magacaabo marka la helo mid ama ka badan shuruudaha soo socda:

- Haddii ay Hay'addu tahay hay'ad dawladeed;
- Haddii shirkadda ay hayso xog ka badan 1000 xog shakhsiyeed, sanadkii;
- Haddii ay shirkaddu adeegsato xog shakhsiyeed oo xasaasi ah, gaar ahaan arrima ganacsi;

Hay'adda Ilaalinta Xogta waxay leedahay bixinta doorka Sarkaalka Ilaalinta Xogta, DPO waa inuu lahaadaa khibrad xirfadeed oo la xaqiijin karo iyo aqoonta durugsan oo dhowrista xogta si uu u sameeyo waxyaabaha soo socda,

- Ogaysiis iyo la-talin xarumaha ganacsiga, maamulka, shaqaalaha, iyo gacanta saddexaad ee adeegsanaya xogtga;
- In ay la socdaan u hoggaansanaanta DPA iyo ujeedooyinka dhowrista xogta ee shirkadda;

•In uu qaato masuuliyadda, wacyi-gelinta, iyo tababbarka shaqaalaha ku hawlan howlaha adeegsiga xogta;

7.6 Ogeysiiska jabsashada xogta

Jabsashada xogta shakhsiyeed waxa loola jeedaa dhacdo keenta in la wareejiyo, la kaydiyo ama si kale loo adeegsado xogta shakhsiyeed si shil ah ama sharci darro ah loo burburiyo, sidoo kalena la lumiya ama la beddelo. Siidaynta xogta aan loo heysan ogolaanshiya iyo gelitaanka aan la ogolayn ayaa ayaguna waxa ayn noqonayaan xog jabsasho. Xog jabsashada waxay horseedi kartaa arrimo sharci darro ah, burbur maaliyadeed iyo dhaawac sumcadeed taasoo dhaawici karta shirkadda.

7.7. Haysashada xogta

Qayb kasta oo ka mid ah xogta shakhsiga, waa in shirkadda ay caddayso muddada la doonaayo in xogta la haayo. Waxaa muhiim ah in loo hogaansanaado sharciga oo qeexaya in aan xogta la hayn karin in ka badan inta loo baahan yahay, iyadoo la tixgelinayo ujeedka iyo sababta loo ururiyay.

7.8. Xogta carruurta

Waxa jira xeerar gaar ah oo xeer-nidaamiya ee adeegsiga xogta ilmaha. Xog bkontoroolaha waxa ku waajib ah in uu ogolaansho ka helo waalidka ama masuulka sharciga ah, haddii uu qofka xogta leh uu yahay ilma si waafaqsan Qodobka 16 ee sharciga Dhowrista Xogta. Si kastaba ha ahaatee, ogolaansho looma baahna, marka deegsiga xogta ay tahay si loo ilaaliyo danta muhiimka ah ee ubadka, sidoo kale marka ay la xiriirta waxbarasho iyo caafimaad.

7.9: Qaybaha gaarka ah ee xogta shakhsiyeed

Xog kontoroolaha ama xog adeegsadaha waa ka mamnuuc inuu farsameeyo xogta gaarka ah ee xasaasiga ah. Si kastaba ha ahaatee, waxaa jira waxyaabo ka reeban sharcigan, oo ay ku jiraan:

Haddii qofka xogta leh ogolaado oo aanu ka noqon ogolaanshaha ujeedada adeegsiga;

- Adeegsiga waxay lagama maarmaan u tahay fulinta waajibaadka xog kontoroolaha ama u adeegsiga xuquuqda qofka xogta leh;

Adeegsiga waa lagama maarmaan si loo ilaaliyo danaha muhiimka ah ee qofka xogta leh ama qof kale;

- Adeegsiga waxay lagama maarmaan u tahay dacwadaha sharciga ah;

- Baahinta lagama maarmaanka u ah danta guud ee la taaban karo;

- Daryeelka caafimaadka ama daryeelka bulshada; iyo

- Caafimaadka dadweynaha ama ujeedooyin cilmi baaris.

7.10. Heshiiska xog kontoroolaha iyo xog adeegsadaha

Qodobka 19-aad ee sharciga Dhowrista Xogta waxa uu dhigayaa in xog kontoroolaha iyo xog adeegsadaha ay waajib ku tahay in ay qaadaan tallaabooyin macquul ah si loo hubiyo in dhinaca heshiiska adeegsiga xogta (marka laga reebo qofka xogta leh) aanu haysan diiwaan ku xad-gudbida xuquuqda qofka xogta leh

8. Xaquuqda qofka xogta leh

Qofka xogta waa qofka xogtiisa la adeegsanayo, waxa uuna sharciga siiyay xuquuq badan oo xogtiisa gaarka ah uu ku ilaalsan karo waxaana ay kala yihiin;

- a. Xaqa ogeysiinta; qofka xogta leh waxa uu xaq u leeyahay in loo sheego sababta loo aruurinayo, waxa loo adeegsanayo iyo qofka adeegsanaya. Xogtaasi la siinayana waa in ay ahaato mid cad.
- b. Xaqa awood-siinta; qofka xogta leh waa in uu awood u leeyahay xaqa galidda iyo in uu naqul kamid ah xogtiisa heli karo.
- c. Xaqa sixidda; qofka xogta leh waxa uu xaq u leeyahay in xogtiisa uu dib ka sixi karo haddii aysan dhameystirneen ama ay wax ka khaldanyihiin.
- d. Xaqa tirtiradda; qofka xogta leh waxa uu xaq u leeyahay in xogtiisa loo tirtiri karo, haddii aan loo isticmaaleyn ujeedadii saxda aheed mid ka duwan, sidoo kale owsan bixin ogolaansho ku aadan adeegsiga xogta.
- e. Xaqa joojinta adeegsiga xogta; qofka xogta leh waxa uu joojin karaa in xogtiisa adeegsado haddii uu ka kalsoonaan waayo adeegsaha xogta.
- f. Xaqa diidmada; qofka xogta leh waxa uu xogtiisa u diidi karaa in loo isticmaalo dano gaar ah oo ka baxsan waxii xogta looga aruuriyay, sida xogtiisa shakhsiga ah xayeysiin loo isticmaalo.
- g. Xaqa qaadashada; qofka xogta leh waxa uu xaq u leeyahay in xogtiisa uu qaadan karo taas oo lagu siinayo habab elektaroonig amaan ah.

9: Ganaaxyada

DPA waxay leedahay awood balaaran sida uu dhigayo qodobka 33 ee DPA, halka Xog ilaalayaha uu ku xad gudbaayo iyada oon aan loo eegin ganaxyada danbiga sida:

- Iyagoo u baahan xog hayaha iyo mulkiilaha xogta si ay u xaliyan xadgudubka
- Ku amrida Xog koontaroolaha inu bixiyo mag'dhaw, qasaarah jabista xogta
- Ku amrida xog koontaroolaha la xisaabtanka waxa faa'ido laga helay xad gududbka.
- Ku amrida xog koontaroolaha ama xog iadeegsadaha inu bixiyo ganaax ama ujuuro saxitaanka xogta.

Ciqaabta ama ganaaxa waxa ay noqon kartaa qadar lacag ah ilaa inta ugu badan marka laga hadlaayo xog koontaroolaha ama xog adeegsadaha, sidoo kale xogta muhiimka ah ama cadadka ugu badan ee marka laga hadlaayo cida xogta haysa ama cida xogta leh ee aan muhiim weyn lahayn.

10. Qarsoonida Online ka ah (Online privacy)

Hay'ada dhowrista xogta waxay u baahantahay dhamaan aaladaha lagu aruuriyo ama keydiyo xogta shaqsi ahaaned si ay u muujiyan siyaasada qarsoodi ah, fudud sidaa si lamid ahna muuqata. Si fudud u fahma qofka xogta leh ee la beegsaday.

Ku xad-gudubka xaquuqda shaqsi ahaaned waxaa laga yaaba iney hoos timaado dhaqan galinta madaniga ah.

Sirta qaaska waa iney lahaata qodobadaan soo socda marka lagu daro acluamad kasta oo quseeya:

- Waxa ay ka kooban tahay xogta ogolaanshaha qofka
- Qeexitaanka aruurinta xogta qofka
- Ujeedada aruurinta xogta qofka
- Qalabka ama hababka loo isticmaalay aruurinta iyo keydinta xogta dadka
- Ogolaanshah (waa hadii uu jiro gacan sadexaad) iyo sababta ogolaanshaha.
- Qeexitan ama aragti guud ee ku saleysan shuruucda xogta qofta ee DPA.
- Xalalka la heli karo ee ku xadgudubka nidaamka daboolan
- Waqti go'an oo la falgala xalalka la heli karo.
- Qodob kastoo xadidan ee muujiyay inaan wax xadiidnan ah jirin waa in xog koontarooluhu waxkasta oo xog ah oo ku dhaqma jebinta mabaadi'da hab-samaynta sharciga ah ee ku xusan Hay'adda Ilaalinta Xogta.